

Zatweefchu Alwises.

Ur augustas Geweschanas = Rummissiones sianu un nowehleschanu.

Nr. 25. Zettortdeenâ 18tâ Juhni 1831.

Zelgawa 17tâ Juhni.

Lihbs 12tu Juhni pee Rihgas ohsta 1079
kuggi bij atbraufuschi un 911 isgahjuschi.

rota gramata.

(Ohtra puse.)

Zihraues mahzitajam.

To swehtu rihstu wiffi gahjam basnizâ; meh's tee skohlas jaunefli un tee dirwi skohlmeisteri stahwam us kohri pee ehrgelehm, kur tschetri balki kollektes mahzitajam nodseedam. Wezzais Dintera kungs arri pee mums usnahze, wissu spredidiku laiku klausijahs; ja winsch ne atzerrejahs apsehstees. Pee mums isfwehdeenâs deewagaldneeki; to puffswehtu preeksch tam grehkus nahf basnizâ fuhdseht. — Virnu deenu un ohtru deenu bija sweschi skohlmeisteri, kas tappe pahrklauschinati Dintera kunga un muhsu Dekschu mahzitaja preekschâ. Scheitan mums dauds isklausichanas bija, kâ kahds pahrdesmits zilweku schâ un tâ atbildeja, ... II tappe peenemti, zitti pagallam atraiditi. Schee II nu tahs majakas skohlas dabbu, lihbs tahdu, kas gudri no muhs skohlmeisteru skohlas isseet, deewsgan buhs. —

Es muhsu zeenigu mahzitaju luhdsu, ka winsch manni ar teem, kas pehz puffsotra gabda gribb atstahf, Dintera kungam preekschâ westu preeksch pahrklausichanas; winsch preezajahs par mannu behrna ustizzibu prett winnu un sohlija ar Dintera kungu runnaht. Pehz puffsdeenâs Dintera kungs nonahzis manni tuhdat us-

mefleja, fazzidams: „Mans dehs, Law's tehws un mahzitajs jaw pehz puffsotra gabda tew gribb atpakkal, labprahf wehledams, tad eefahft sawu skohli turreht. — Nu labbi, kad tu warri parahdiht, ka tu lihbs tam gattaws tohyi, tas mums wisseem buhs preeks. Kad treschdeenâ tohs pahrklausinaschu, kas pehz puffsotra gabda gribb noeet, tad sehdi tal pulkâ eeksch.“ Tad atgreesahs us teem zitteem: „Woi tas naw gohds, ka meh's tahdu muddigu Kursemneeku sawâ skohlâ effam dabbujuschi?“ — Treschu deenu meh's tappam pahrklauschinati — es eeksch lassichanas, eeksch isstahstichanas no zittahm Bihheles weetahm un wehl eeksch daschadahin leetahm. Eeksch daschahm jautaschanahm dabbuju wehl saweem beedreem islihdsseht. Pulksten 7nds tikkai muhs islaide. Pluega kungs, tas jaunafajs no muhsu skohlmeistereem preezajahs kâ mas behrns, ka es — tas pehdigajs, kas schê atgahjis — tomehr jaw fapratfigi us dauds leetahm atbildejis, wisswairak, ka par 13, kas schi pulkâ bija, labbafi lassijis; winsch gauschi par man gabda. — Dekschu mahzitajam kâ sawam draugam ustizzu, weenmehr padohnu atrohdu, kur truhkst. — — —

Zai 31mâ Merzes deenâ, masâ gaisminâ.

Zauks laizinsch — bishkhiht fallis — rihfarma tik skaista — zihrulisch dseed tuhksfischeem. Sawu gulti nu atstahjis papreeksch gabbalinu us lauku isgahju. — Deewam par wissu, ko winsch man lihbs schim labbu darrijis pateisdams, greefahs kluffu us sawu zeemianu atpakkal, us sawu mihlu tehwischtu, saweem mihteem rakstihf. Swehtas zerribas mannu dwehsefi pildija. — Schodeen pee mums satta zettortdeenâ, bet ne tohy swinneta, tik ka prett

wakkaru tee grecku fuhdsetaji fanahf, greckus fuhdseth, kas no rihta pee Deewagalda irr. — Tat 20ta Merzes deenâ weenu gramatinu us pastu nodewe, fo Juhš taggad buhseet dabbuju- schi — — — — —

Ra Juhš manneem wezakeem, mihlais Tehws, tâ mihliqi simu suhtat, es Junš firnigu pateizu. To masu gramatinu preeksch mahies, kas schè klahf, gan wehletu sawai mahtei paschai dsirdeht lassam, jo tad winna wairak preezafees. — — — — —

Dauds dohmaju taggad us muhsu dahrseem, fo tik ilgi esmu lobpraht kohpis; fur es tik lihgsins pawassarâ strahdaju. — Woi sneega- pulkites dseed? — Woi strasdi mahjâs? Kad pahrnahks swehtelis? — Schè weenâ zeemâ 29 swehtetu ligdas — par diweem us weenu nammu. Tè irr redsams, ka pulkôs kohpâ faderr. — — — — —

Pulksteen 8 atkal skohlâ sawahkamees. Scho- deen Dintera kungs gribb redseth, kâ muhsu jaunajs skohlmeisteris, Pluega Kungs, kas tik- kai preeksch trihs mehnescheem scho ammatu us- nehmis, ar mums skohla turr. Trihs stundas preeksch un 3 stundas pehz puffedenas arween klahf bija un wissu peerakstija, mums arri dauds smeeklus pateize, kad wissu labbi usaktejam. Pulksten 5 pehz puffedenas muhsu skohlas stun- das beidsahs; Dintera kungs likke wissus skohl- meisterus saluhgt un tad eefahze jauku runnu us muhsu jannu skohlmeisteri Plueg. — Schis nu tappe, pehz sawas gohdigas gudras uswescha- nas (jo winsch ar wissu spehku gahda par sawu ammatu), Kehnina wahrâ par skohlmeisteru eezelts un apstiprinahts — un wezais Dintera kungs tâ runnaja sawu spreddiki, ka leels pulks raudaht fahle. Tâ nu mehš sawas skohlas ekfa- men beidsam, pulksten 6, sallâ zettortdeenâ. — Pariht wehl scheitan sweschu skohlmeisteri ar sa- weem behrneem preeksch pahrlaufschanas fa- nahks. — Riht swinnesim leelu-peekdeemu, sinuk- kas 4 balsir dseefinas jau mahzijamees. Pulkš Deewagaldbneeku buhs. Muhsu mihlu Dekschu basnijungu, to junš labpraht gribbetu tâ ap-

rakstihf, kâ winsch ihsti irr — gudrs, mihligs, lustigs zilweks, ihsti gohda wihrs. — — — — —

Tat 2trâ Uwirila deenâ.

Wakkar bijam lihds pulksten weenu basnijâ un kautschu wezais Dintera kungs zettortdeenâ tik pehz wakkar maltites pulksten 10 bij probjam brau- zis pee teem wezakeem no sawa dehla bruhtes, kas bij tai deenâ Dekschôs atnahkufchi winnu ap- meklegt, un winnu arri us sawu muischi lihds nehme, winsch tomehr peektu rihti pulksten 8 at- kal pahrbrauze un pee mums basnijâ us ehrgelu kohri nahze. — Pehz basnijas atkal tur nobrau- ze un schorihf puffedehnte masat gaisminai klahf, tohs sweschus skohlmeisterus redseth, kas schè ar saweem behrneem fanahkufchi. —

Ur Deewu, mihlais, dahrgais Tehws, sweh- takajs draugs! labpraht wehl Junš dauds rak- stitu, kad ar saweem darbeem tik warretu zaur kluht. — Daschureis pakrehslâ no saweem bee- dreem isohgohs un ar sawahm dohmahm us sawu mihlu Zihrauwu steidsahs. — Dauds, dauds labbas deenas wisseem manneem Mühleem, wezakeem, brahleem, draugeem! — Mans garš eet lihds ar scho rakstischamu. Juhsu pa- teizigs, muhscham ustizzigs.

Andrejs.

Kursemmes skahstu = gramata.

(Skattees Nr. 18.)

Tannt laikâ kad Meistera kungs Schwert no Monheim walbija, ap 1330 apsehbinaja brunneeki paschu Rihgu, dabbuja to arri sa- was rohkâs, likke tē sawu meisteri Rihdsineekem ar warru par lihdsvaldbneeku, preeksch ka tē ih- paschu pilli usbuhweja, scham par paleekamu sehdeklî. Wirsbiskaps behgdams aigahje us zittu pilli, kas tam Kohkneffi bij, un eetaifi- jahs few tur nu paleekamu mahjokli. Bet no ta laikâ Wirsbiskapu spehks panihke azzim redsoht. Gan wehl deewsgan sribdini un arri karri un

Kauschanas teem bij ar brunnineekeem. kà ar Nihdsineekeem, wissuwairak ta Wirsbiskapa Silwestera (Stobwasser) laifà 1448. Schis bij tikpat lohti firdigs kà samannigs un wissadi lunkains wihrs, kas pratte tiklab ar frustu fwehtigt fawà laifà, kà zittà brihdi ar sohbiu zirst. *) Tas kà labbi paredsedams, tad fwehtija, tad lahdeja, tē meeru derreja ar brunnineekeem, tē atkal labbi ar teem iskappajees. Tomehr gallà fritte prettineeku naggòs. Brunn. meisteris Beerends no Borg, apsehđinaja wezzu wirsbiskapu Silwesteru fawà jaukà pilli. Kohlneffi; un jebschu dohmatu, kad tohs wezzus pilsmuhrus taggad wehl reds, paschà gallà us augstu stahwu un strauju kalnu pee paschas Daugmalas, ka schi ne uswarrejama weeta buhtu; tomehr to dabbuja lihds ar paschu fungu un wirsbiskapu, ko dsihwu fanehme un zeetumà liffe. Schahdu nahwigu kaunu firms wihrs, kas 31 gaddu bij waldbijis, ne warreja panest, bet nomirre fawà zeetumà, ne zif ilgi tē bijis 1479. Un no ta laifà dabbuja un paturreja arri brunnineeki ihstu wirsfrohtu pahr Widsemnes wirsbiskapeem. Bet Piltenes jeb Kursemmes bisflaxi, kam tikpat zaur schahdu strihđin u ar brunnineekeem fawas raifes bij, dsihwoja tatschu daudf wairak labbà meerà fawà masakà gohdà. Kad kohpà faskaita zif no pascha pirma eesahkuma wirsbiskapu, un zif brunn. meisteru bijufchi:

*) Winuds tumschòs laifòs ne bij ne kahba fwehscha leeta, bet tas schè kà wissàs semmès daudfreif kua redschts, kà muhku wirsneeki, biskapi un wirsbiskapi karrà gahje, un fawus pulkus paschi waddija. Dee jaw bij augsti leelkungi un laizigi waldbneeki, kas pahr leelahim semmehm waldbija. Woi tad par to atkal Mahrias brunnineekit ne bij us pusti par fwehteem wihreem pademuschees? — Pateesi sawabi laifi, un gan dihwaina pasaule to briho! Taggad zittadi un man dohmaht labbaki muhsu deenàs. Lutteres teescham labš mehrneeks bijis, kas rohbeschus ir gudri ir taifui ischlehtis, fur gara un dwehsfels kohpejeem jeb basnizas kungeem, un atkal fur laizigeem kungeem un waldbneekem jastahjabs, un katram sawu ammatu strahdaht buhs.

par wissu scho laifu, tad no scheem atrohd 47 bet no winneem tiffkai 20.

(Zurplikam wairak.)

Chrmiga Rezepte. *)

Tas ne kahbs smeeklis pee tam irr, kad wajag kahdureis rezepti nest eefsch apteeki; bet preeksch ilgeem gaddeem tomehr bij tas weens smeeklis. Weens fainneeks peebrauzis pee pilfatas apteeka durwim, zehle no ratteem us saweem plezzeem weenas leelas istabas durwis un nesse tahs tanni apteeki. Tas apteekeris brihdamees fazzija: „Mihlais draugs, ko scheid grihbi darriht ar tahm durwim; tas dischleris dsihwo ohtras eelas treschà namnà diwi treppes augstu.“ Mihlais kungs! atbildeja schis, wafkar pee manneem slunneekeem bija bakteris, un kad mannà mahjà nei tinte nedf papihrs bij atrohđams, tad tas ahrsts nehmis gabbalinu frihta us schim durwim tahs wajadfigas sahles usrakstija, kurras luchs u labprahđigi man eedohť. Un tas apteekeris winnam arri tahs ne leedse.

J. P.

Diwejada dohma schana.

Weens zilweks dohmaja, tas effohť jauki, faweem draugeem labbu, un faweem eenaidneekem launu darriht. Bet ohtris atbildeja, tas irr jauki, neween faweem draugeem labba darriht, bet tohs eenaidneekus darriht par draugeem. Jo kas tew ne warr kà draugs labbu darriht, tur warr tas kà eenaidneeks schahdeht.

J. P.

*) Rezepte irr gabbalinsch papihra us kurrà tahs, pretti kahđai slimmibai, wajadfigas sahles no ahrsta usrakstias.

Erohdus un Erodeija.

(Nach Gellert.)

Kas weenu grehtu miht, taß ne fargahß no launa,
Kas pahrkahpj weenu paschu Deewa likkumu,
Tas sagahnihß bes wiffa launa
Driß sawâ firdi katru labbu tikkumu.
Us weenreis ne tapsi wifßleelais blehdinecks,
Bet pamattu us to tu reisê nolift warri,
Prett weenu haufli tihschi grehko grehzinecks,
Tad tew buhß breeßnigß spehß ar ko tu launu
dari
Kâ wiffa labba prettimecks.

Ut, klaufees, jaunekli, scho labbu mahzibu
Un sawâ firdi zeetu turri:
„Til weens zelsch wedd us taifnibu,
„Un weens zelsch eet us elles purri!“

Nu es tew stahstischu no Deewa wahrda
Kâ grehli grehkus ðsemðina.
Kam nenoseedsiba wairs newaid firdi gahrda,
Tas eegrimst nelaimê un wiffâ blehdibâ!

Neds Erodeija, kâ no swehteem raksteem sinam,
Bes launa pahrkahpe to swehtu laulibu,
Un eemihlojusees ta padewahß few winnam,
Kas wihra brahlis bij, ar launu kahribu.
Tee runnaßkungi to ne sauz wifß par grehtu,
Bet flaweja wehl to par mihslestibas spehtu.
Bet lischketaji lai scho nekaunibu flawe,
Us pilli Jahnis nahß, no Kehnin' ne bihsstahß,
Kas grehðs sapinnees. Winsch runnaht ne maß
fawe:
„Tew brahta feewa irr, taß, Kehninsch, ne klah-
jahß!“

Tâ teize gohda wihß un winna firds ne lahwe
No taifna zella kahpt un Deewam pretti buht,
Us lischleschanu ne ðsem to ne kahda warra,
Winsch bihsstahß wairak Deewu ne kâ Kehninu;
Ar drohschu prahtu winsch tam wiffur gohdu dara,
Kas raddijis no weena pihschla arraju
Un semmes wald'neekus un augstu Kehninu.
Tâ Zakkaria dehß itt drohschi runnaja,
Bet par to winnu liffe tumshâ zectumâ.
Ja sawus wahrðus atrautu, tad walkâ tiktu,
Bet pateesibas draugs, lai to ir kehðs liktu,
Ne leen kâ tahpß preeßsch semmes warrena!

Zil drohschi Jahns scho leezibu bij bewis,
Tad tomehr Erohdus to fleppen gohdaja.
Jo arri kahrunnecks to zeeni patß pee fewis,
Kas Deewabaußlus tur un winnam paklausa,
Un weena swehta balß scho firdi mihsleht wehle,
Ko ne warr eenihdeht, lai nolahd to ta mehle.
Nu, tad gan Erohdus wehl zeeni taifnibu?
Lai meesas kahribâ winsch arri buhtu pinnees,
No neschkihstibas gan ne nahß us kaufchanu!
Bet tad til tahtaki pa grehtu zetteem ðsinnees
Tam teescham weegli nahßfees katra blehdiba,
Jo neschkihstiba flepkawibu ðsemðina.

Neds Erodeijas meite beije gohda deenâ
Ta apbrihnota tohp, Erohdus preezajahß,
Un sawâ firdi juht, kad winnu eeraugahß,
Eelsch meitas dailumu ir mahtes jauku meesu.
Ar azzim mett tas Salomei: „Nu prass ar teesu
Un luhðsi, ko tu grihb, mehß tewi swehrejäm,
Tew grihbam wiffu doht, kâ klahjahß Kehninam!“
Ta meitina ar lihgmü prahtu
Pee mahtes freen: „Ko luhgßchu nu?“ —
— „„Luhðs ka tew Jahna galwu dahwinatu!““ —
Ut Deewß! kas taß par breeßnibu!
Kur feewas firdim nahß gan tahdas affins flahpes?
Woi preeku darriht warr ta taifna nahwes sahpes?
Ut feewas neschkihstas irr allasch breeßnigas
Un augstu preeku juht pee zitta mohzibas,
Tahß mahza behrnineem wehl sawus grubtus
grehkus
Un pohsta winnu mees' un arri dwehßel's spehtus!

Erohdus ðfird, ko luhðs, tohp lohti noßkummis,
Jo swehtu Jahni winsch bij allasch mihslojis,
To labpraht ðfirdedams to turrejs augstâ zeenâ.
(Tâ taifnais Deewa draugs tohp zeenihß no it-
weena)

„Es esmu swehrejis preeßsch wiffcem leelkungeem,
Ko sohliß isdarriht, taß klahjahß waldneekem! —
Woi Erodeija man wehl ilgak mihslinatu,
Ja schoreis ne darru pehz winnas trakka prahtu?“
Ko nifna feewa grihb, to wahjais Kehninsch lauj,
To newainigu Jahni benðes sohbins lauj,
Ta kristitaja galwu atneß blohdâ!

Neds kâ us kaufchanu tew neschkihstiba mohda!

l — g.

St zu drucken erlaubt.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostseeprovinzen: J. D. Braunschweig, Censor.
No. 306.